

415, §§.). Finom megkülönböztetésekkel (vö. pl. 197, 245—46, 383, 474. §§-t) gondolkodásra serkent.

Helyesnek kell tartanunk a könyv megírásának technikáját is. Ugyanarról a dologról csak egyszer ír bővebben s másutt a §. számával hivatkozik az ismertetett jelenségekre. Az analógias jelenségek ismertetésénél — helyesen — előbb tárgyalja az analógiát megindító nyelvi jelenségeket. (vö. pl. 276. §.)

Kelemen József.

KÉRDÉSEK.

76. kérdés.

Ki ösmeri a *duttyán* szót? Debrecen város levéltárában folytatott kutatásaim során nemrégén egy olyan szót találtam a kamaraféle kisebb helyiség megjelölésére, amely nem fordul elő se az akadémiai Czuczor-féle-, se a nyelvtörténeti-, se a tájszótárban. Ez utóbbiban ugyan megvan a *duttyán* változatának tekinthető *dutyi* szó, de kóter, tömlőc értelmében; különösen a Tiszántúlon van elterjedve, épen Debrecen környékén. Debrecenben a kézi kamarának, hálóhelyiségnek használt kicsiny, szűk s főként nem eléggé világos, tehát sötét helyiséget is nevezik *dutyi*-nak. Ilyenféle apró helyiséget értettek a debreceniek a *duttyán* szó alatt is másfélszáz évvel ezelőtt. Petrőczy Ignác szenátor, fiatal korában magyar királyi testőr, 1703-ban jelenti a tanácsnak, hogy tiszteltes özv. Segesvári Jánosné aszszony a kollégium sütő-főzőháza szomszédságában „egy kis kamara, vagyis inkább *duttyán*“ csináltatására és használatára kér engedélyt, hogy abban lisztet és más élelmiszert tarthasson. (Rel. 204:1783.) Mihályházi János sze-

nátor ugyanazon évben kelt jelentésében is előfordul a *duttyán* szó. Vas István árverésre bocsátott ceglédutcai házáról írja, hogy „a pince torka felett is vagon egy kis *duttyán*“. (Rel. 247:1703.) Z. L.

77. kérdés.

Hol ismerik az Alföldön a *gógány* nevet és mi ennek a szónak a jelentése? Hol ismeretes, mint helynév? (Kalocsa vidékéről említi a Magyar Tájszótár!)

78. kérdés.

Hol használnak olyan parasztszekeret, amelynek két rúdja van és a két rúd közé egy lovat fognak be?

79. kérdés.

Hol ismeretesek a vállon keresztbe tett vízhordó, ételhordó rudak? Mi ezeknek a nevük (pl. *vállfa*, *obranjica*, *vácska* stb.)? Milyen formákat (kampós, kampó nélküli) használ a nép?

80. kérdés.

Kiskunfélegyházán az ótemplom egyesöví (= tornyú), az új templom kétesöví (= két-tornyú) néven volt ismeretes. Használják-e ilyen értelemben máshol is ezt a szót- és mi a magyarázata? Tu-

lajdonképen itt a csövüt „csívü“-nek mondják. K. S.

81. kérdés.

Ismerik-e valahol a Népünk és Nyelvünk VI. évfolyamának 10-

12. füzetében a Képmutogató c. cikkben közölt „Eszernolcszász-netvenkettő...” kezdetű vers folytatását? Ha igen, kérjük az egész vers beküldését.

FELELETEK

Feleletek a 49. kérdésre.

Csihés: csökönyös, rossz lóvak-ra mondják.

Jászberény, *Kepets Imre.*

Beteg lóra mondják, hogy *csihét.*

Jászberény. *Turai Kiss István.*

A *csihés* szó Boldogházán is ismeretes. A jelentése 'a béresek legalábbvalója.'

Boldogháza. *Gál György.*

A *csihés* szó Kecskemét táján ismeretes. Jelentése: 'a többiek bolondja.'

Jászberény. *Torma Gyula.*

Feleletek az 50. kérdésre.

Jászberényben a kékszilvának azt mondják, hogy *boldogszilva.*

Jászberény. *Halász Béla.*

A Boldogasszony havában érő szilva neve *boldogszilva.*

Jászberény. *Orosz Miklós.*

A gazaag embert nevezik *boldognak.*

Jászberény. *Torma Gyula.*

U. a.

Jákóhalma. *Moller Agnes.*

A *boldog* szónak még a következő jelentése van: a botnak a boldogabb végét használja.

Pusztamérges *Előljárósága.*

Szatmár-, Szabolcs- és Hajduban a botnak és a dolognak is van *boldog* vége, sőt a kenyérnek is. Itt tehát nemcsak 'beatus'-t jelent, hanem 'magnus, maior'-t is. Szombáthely. *Kincs Elek.*

Feleletek az 51. kérdésre.

Ha a vadgalamb a Tisza hoszában repül, akkor sok halat fog a halász. Ha kerésszbe, akkor nem fog halat.

Algyő *Előljárósága.*

Mikor a vadász vadászni megy, fölfelé tartsa a puská csövét, hogy szerencséje legyen.

Jászberény. *Simon József.*

Vadásznak szerencsét kívánni nem szabad. Szerencsét hoz bizonyos rész megfogása vadászat előtt.

Gödöllő. *vitész Endre László.*

Ha a vadász előtt, amint a házból kilép, macska szalad el, jobb, ha otthon marad, mert úgysem löne semmit.

Jászberény. *Torma Léhel.*

Vadásznak pappal találkozni, rossz előjel.

Jászberény. *Torma Gyula.*

Pénteken nem jó vadászni menni s a vadásznak nem szabad szerencsét kívánni.

Jászberény. *Rédei Imre.*

Ha a vadász az úton, mikor vadászni megy, fekete macskával találkozik, szerencsétlenség éri a vadászat alatt. Ha tizenhárom nyulat lő, egyet el kell dobni, vagy a kutyájának adni, mert különben baj éri.

Jákóhalma. *Moller Agnes.*

Ha a vadász előtt fekete macska fut el, szerencsétlenség éri.

Ha a vadász tizenhárom nyulat

lő, akkor vagy dobja el az egyiket, vagy lőjön még egyet.

Jászberény. *Moller Pál.*

Ha a vadász mellett nyúl szalad el baloldalt, nem lesz szerencséje, de ha a jobb oldalán szalad el, akkor lesz. A vadászokról azt tartják, hogy a bolondok közé tartoznak.

Jászberény. *Simon Béla.*

U. a.

Jászfényszarú.

Winkler György.

Ha a vadász kilép az ajtón és kutya szalad el előtte, nem lesz szerencséje.

Szentlőrincváta. *Turza Pál.*

Felelet a 25. kérdésre. Arad és környékén a *daku* szót általánosságban minden félhosszú kabát-ra, sőt néhol a felöltött felső ruhára is értik. Vedd már fel a dakudat = öltözz fel.

Felelet a 36. kérdésre. A *pajzán* kifejezést az élénk helyett használják.

Felelet a 34. kérdésre. *Sík* az Alföld egyenletes kisebb területe, *síkság* a nagyobb terület. *Térség* a nagyobb, szabad ég alatti, bekerítetlen férőhely, tér. *Tisztás* az erdőben, vagy a közelükben lévő üres, de füves terület.

Felelet a 45. kérdésre. Miután Szarvas közelében van az ország földrajzi közepe, ezért csúfolják a szarvasiakat a környékeliek, azzal, hogy ott van a *világ közepe*.

Felelet a 47. kérdésre. Endrőd (Békés vm.) község egyik részét *Mírhónak* nevezik. Az ott lévő iskola a „mírhói iskola.“

Felelet a 48. kérdésre. Aradon, de azután az Alföld sok helyén hallottam ezt a kifejezést: *ismeri a dürgést* olyan értelemben, hogy tudja jól a szokásokat, ismeri a helyzetet, de legtöbbször

olyan vonatkozásban, ha valami szövevényes ügyről volt szó, vagy ha felsőbb hatóságoknál kell elintézni valamit.

Felelet az 50. kérdésre. A *boldog* szónak hallottam — több helyen az Alföldön — ilyen értelmét: a bot boldogabb végét, vagyis a súlyosabb részét.

Felelet az 51. kérdésre. Általánosságban ismert *vadászbabona*, hogy a vadásznak nem szabad szerencsét kívánni, mert akkor nem fog löni semmit. Ugyancsak sikertelen lesz a vadászata, ha a vadász az elinduláskor visszfordul valami otthon felejtett holmijáért.

Kiskunfélegyháza.

Köczkás Sándor.

Felelet az 54. kérdésre. *Cserepcsik:* Csak az 50 éven felüli emberek ismerik abból az időből, mikor még a határ nagy részét a Sárrét vizei borították. Az érpartakon, úszólápokon legeltető sutytyók, kalodába tették a lovat, maguk pedig időöltésből, no meg „hálnak okáért“ pákászkodtak, varsát vetettek, vagy padmalyt kotorásztak. A fogott halat az útált, böcstelen dörgics (durbins, füttyülőhal) kivételével, fakulival meggyúrták, lefejezték, beleit kivették, jól besózták és a cserepcsik nevű csipőfa ágai közé szorítva tartották a nádesörmőből, árvaganéjból rakott tűz fölé. A szóban levő í hosszú.

Felelet az 56. kérdésre. Csak az öregek ismerik. A „jelemtelen“ dib-dáb, semmitévő, nyáladék, pipogya, azonképen hitvány) ember lebecsült neve. „*Kóciporos* ember biz ökelme“. „*Kóciporos* emberrel nem köt az eszes“.

Szeghalom.

Szeghalmj Gyula.